

СИЛАБУС		SYLLABUS
<i>Медіабезпека журналіста</i>		<i>Media safety of a journalist</i>
Шифр за ОП	ВБ 6.2	Code in Degree Programme
Освітній рівень: магістерський (другий)		Educational level: master's (second)
Галузь знань Журналістика	06	Галузь знань Журналістика
Спеціальність Журналістика	061	Спеціальність Журналістика
Освітня програма: Медіаправо та медіабезпека		Degree Programme: Media Law and Media Security

РІВНЕ – 2025

Силабус навчальної дисципліни «**Медіабезпека журналіста**» для здобувачів вищої освіти ступеня «магістр», які навчаються за освітньо-професійною програмою програмою Медіаправо та медіабезпека, спеціальності 061 Журналістика Рівне. НУВГП. 2025. 16 стор.

ОП на сайті університету: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/30396>

Розробник силабусу: Мітчук Ольга Андріївна, д. н. соц. ком., професор, професор кафедри інформаційного права та юридичної журналістики;
Прокопець Віталій Едуардович, старший викладач кафедри інформаційного права та юридичної журналістики, начальник відділу зв'язків з громадськістю Національного університету водного господарства та природокористування, член Національної спілки журналістів України.

Силабус схвалений на засіданні кафедри інформаційного права та юридичної журналістики
Протокол № 12 від 03 липня 2025 року

в.о. завідувача кафедри: Мітчук Ольга Андріївна, доктор наук із соціальних комунікацій, професор

Керівник (гарант) ОП: Мітчук Ольга Андріївна, доктор наук із соціальних комунікацій, професор кафедри інформаційного права та юридичної журналістики

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІП та ГН:

Протокол № 1 від 3 липня 2025 року

Голова науково-методичної ради з якості ННІП та ГН: Цимбалюк Валерій Іванович, к.ю.н., професор.

© Мітчук О. А., Прокопець В. Е. 2025

© НУВГП, 2025

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Медіабезпека журналіста»	
Навчальна дисципліна «Медіабезпека журналіста» є освітнім компонентом вільного вибору за освітньою-професійною програмою «Медіаправо та медіабезпека» спеціальності 061 «Журналістика».	
ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	
Ступінь вищої освіти	магістр
Освітня програма	«Медіаправо та медіабезпека»
Спеціальність	061 – Журналістика
Рік навчання, семестр	Рік навчання – 2, семестр – 1
Кількість кредитів	3
Лекції:	Для денної форми навчання – 10 Для заочної форми навчання - 4
Практичні заняття:	Для денної форми навчання – 20 Для заочної форми навчання - 6
Лабораторні заняття:	-
Самостійна робота:	Для денної форми навчання – 60 Для заочної форми навчання - 80
Всього	90
Курсова робота:	-
Форма навчання	Денна, заочна
Форма підсумкового контролю	залік
Мова викладання	державна
ІНФОРМАЦІЯ ПРО РОЗРОБНИКА	
Лектор	 Мітчук Ольга Андріївна, д.н. із соц.ком., професор кафедри конституційного права та галузевих дисциплін
Вікіситет	Wikіситет Ольга Мітчук
ORCID	https://orcid.org/0000-0002-1011-7320
Як комунікувати	o.a.mitchuk@nuwm.edu.ua

	Прокопець Віталій Едуардович, старший викладач кафедри інформаційного права та юридичної журналістики, начальник відділу зв'язків з громадськістю, член Національної спілки журналістів України
Вікіситет	Віталій Прокопець
ORCID	
Як комунікувати	v.e.prokopets@nuwm.edu.ua
ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ	
Мета та завдання	
Метою викладання дисципліни «Медіабезпека журналіста» є формування у здобувачів вищої освіти всебічних знань та практичних навичок, необхідних для забезпечення особистої безпеки та безпеки професійної діяльності журналіста в умовах зростаючих ризиків та загроз, особливо в конфліктних зонах та кризових ситуаціях. Дисципліна має на меті підготувати журналістів, здатних мінімізувати небезпеки, ефективно реагувати на загрози та працювати, зберігаючи при цьому найвищі професійні стандарти. Завданнями навчальної дисципліни є: - Ознайомлення з видами загроз та ризиків у професійній діяльності журналіста: вивчення фізичних, психологічних, юридичних та цифрових загроз. - Надання знань про правові засади захисту журналістів: вивчення національного та міжнародного законодавства, що регулює безпеку журналістів та їхню професійну діяльність. - Вивчення принципів оцінки та мінімізації ризиків: формування навичок з розробки планів безпеки, підготовки до роботи у небезпечних умовах. - Освоєння основ першої домедичної допомоги та виживання у екстремальних ситуаціях. - Навчання методам психологічної стійкості: розвиток навичок подолання стресу, роботи з травматичним контентом та посттравматичними станами. - Розгляд правил цифрової безпеки: вивчення методів захисту даних, анонімності в мережі, протидії кібератакам та стеженню. - Формування навичок безпечної роботи на місці події: взаємодія з правоохоронними органами, військовими, цивільним населенням. - Аналіз міжнародного досвіду та найкращих практик забезпечення медіабезпеки журналістів	
Посилання на розміщення освітнього компонента на навчальній платформі Moodle	
Передумови вивчення* (місце освітнього компоненту в структурно-логічній схемі)	
При вивченні освітньої компоненти « Медіабезпека журналіста » використовуються та розширюються компетентності, які набуваються здобувачами при вивченні дисциплін «Медіабезпека та інформаційне суспільство», «Журналістська діяльність в умовах кризових ситуацій (війн, конфліктів, катастроф)».	
Компетентності	

ІК – Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері журналістики.

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК05. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК08. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня.

СК01. Здатність використовувати спеціалізовані концептуальні знання з теорії та історії журналістики, новітні технологічні досягнення для розв'язання задач дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері журналістики / медіаправа.

СК02. Здатність критично осмислювати проблеми у сфері журналістики та дотичні до них міждисциплінарні проблеми.

СК05. Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні висновки з питань журналістики, а також знання та пояснення, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

СК06. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі журналістики у широких та/або мультидисциплінарних контекстах, за умов неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

Програмні результати навчання (ПРН). Результати навчання (РН)*

РН01. Приймати ефективні рішення з проблем журналістики, у тому числі в умовах багатокритерійності, неповних чи суперечливих інформації та вимог.

РН05. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології під час створення медіапродуктів.

РН08. Використовувати передові знання і методики у процесі дослідження діяльності та створення нових медіаінституцій.

РН10. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з організацією нових медіаустанов та інституцій.

РН11. Брати продуктивну участь у розробленні проєктів документів, що регламентують діяльність в усіх сферах журналістики, обґрунтовувати суспільну потребу в їх прийнятті, прогнозувати результати їх впливу на суспільство.

РН14. Приймати рішення та розв'язувати професійні завдання з позицій соціальної відповідальності, верховенства права та дотримання законодавства.

Структура та зміст освітнього компонента

Тема	РН	Форми організації навчання	Кількість годин	
			денна форма навчання	заочна форма навчання
Тема 1: Загрози та ризики у професійній діяльності журналіста 1. Класифікація загроз: фізичні, психологічні, юридичні, цифрові та репутаційні ризики. 2. Загрози при роботі в зоні конфлікту та бойових дій: специфіка небезпек, ідентифікація зон ризику. 3. Визначення безпекових протоколів: поняття «без шкоди», «інформована згода» та їх застосування.	01, 10	Л	2	1
		ПР	4	1
		СР	12	16
Тема 2: Правові та інституційні засади	08, 10, 14	Л	2	

та захисту журналістів. 2. Міжнародно-правові механізми захисту журналістів: роль ООН, ЮНЕСКО, Ради Європи та інших організацій. 3. Відповідальність за перешкоджання професійній діяльності журналістів: види відповідальності та механізми притягнення до неї.		ОР	12	16
Тема 3: Фізична та психологічна безпека журналіста 1. Планування та підготовка до відряджень у небезпечні зони: оцінка ризиків, особисте спорядження, комунікаційні плани. 2. Основи першої домедичної допомоги: невідкладні стани, травми, правила поводження з пораненими. 3. Психологічна стійкість та самодопомога: подолання стресу, профілактика емоційного вигорання, робота з травматичним досвідом.	01, 05, 08, 10	Л	2	1
		ПР	4	1
		СР	12	16
Разом модуль 1		Л	6	2
		ПР	12	3
		СР	36	48
Тема 4: Цифрова безпека та захист даних журналіста 1. Загрози у цифровому просторі журналіста	08, 11, 14	Л	2	1

захищеності, DDoS-атаки. 2. Захист персональних даних та анонімність: безпечні месенджери, VPN, шифрування комунікацій. 3. Безпека в соціальних мережах та онлайн-платформах: налаштування приватності, гігієна цифрового сліду.		ПР	4	1
		СР	12	16
Тема 5: Професійна етика та стандарти медіабезпеки 1. Етичні дилеми у роботі журналіста в умовах ризику: баланс між отриманням інформації та особистою безпекою. 2. Взаємодія з різними суб'єктами (військові, поліція, цивільне населення) в зоні конфлікту: правила безпечної комунікації. 3. Міжнародні найкращі практики та стандарти безпеки журналістів (наприклад, CPJ, RSF, IPI).	05,08,14, 11	Л	2	1
		ПР	4	2
		СР	12	16
Разом модуль 2		Л	4	2
		ПР	8	3
		СР	24	32
ВСЬОГО		Л	10	4
		ПР	20	6
		СР	60	80
Форми та методи навчання				

Форми проведення занять: традиційні лекції та практичні заняття, дуальні заняття із залученням практиків.

технології викладання: рольові ігри, аналіз конкретних ситуацій, обговорення, презентації, міні-лекції, ситуаційні дослідження, навчання на основі досвіду та інші.
Види навчальної роботи студента: практичні завдання, навчальна дискусія, дебати, опитування, ситуативні вправи, ділова гра, індивідуальне науково-дослідне завдання.

Інструменти, обладнання, програмне забезпечення

Мультимедійна-, проекційна апаратура (проектори, екрани, смартдошки тощо), комп'ютери, інтернет мережі, бібліотечні фонди, законодавча база України у відкритому доступі. В якості навчальної платформи застосовується відкрита (Open Source) система управління навчанням Moodle.

Порядок оцінювання програмних результатів навчання/результатів навчання

Вид занять	Бали	Форма контролю
Поточна складова оцінювання		
Змістовий модуль		

різнноманітні загрози та ризиків, з якими стикаються журналісти, та навчити їх ідентифікувати потенційні небезпеки. Завдання: 1. Обґрунтуйте, чому усвідомлення всіх видів загроз (фізичних, психологічних, юридичних, цифрових) є першим кроком до забезпечення медіабезпеки журналіста. 2. Визначте специфічні ризики, що виникають при висвітленні подій у зоні бойових дій, порівняно з роботою в мирних умовах. 3. Розгляньте аналіз конкретних ситуацій (Case-study): Проаналізуйте реальний випадок загибелі або поранення журналіста під час виконання професійних обов'язків. Запропонуйте, які протоколи безпеки могли б запобігти цій трагедії або мінімізувати її наслідки.		повідомлення, які переходять у розгорнуту дискусію в аудиторії. Форма контролю – підготовка презентації
--	--	---

правовими механізмами захисту журналістів та їхньою роллю в забезпеченні безпечної професійної діяльності.

Завдання:

1. Обґрунтуйте важливість міжнародного права та рішень міжнародних судів у захисті прав журналістів, особливо в умовах збройних конфліктів.
2. Визначте основні положення українського законодавства, які гарантують права та безпеку журналістів, та передбачають відповідальність за перешкоджання їхній діяльності.
3. Розгляньте аналіз конкретних ситуацій (Case-study): Проаналізуйте судову справу, пов'язану з перешкоджанням журналістській діяльності або нападом на журналіста в Україні.
4. Запропонуйте дії, які журналіст або його редакція могли б вжити для ефективного захисту своїх прав у подібній ситуації.

заняття

Методи та технології навчання – демонстрація та обговорення

Форма контролю – практичне заняття з виступами студентів

фізичної безпеки, включаючи першу домедичну допомогу, та методам підтримки психологічної стійкості.

Завдання:

1. Обґрунтуйте необхідність проходження журналістами курсів з тактичної медицини та виживання перед відрядженням у небезпечні зони.
2. Визначте ключові ознаки стресового стану та основні методи психологічної самопомоги, які журналіст може застосувати на місці події.
3. Розгляньте аналіз конкретних ситуацій (Case-study): Проаналізуйте сценарій, де журналіст опиняється в ситуації, що загрожує його життю або здоров'ю (наприклад, обстріл, демонстрація, що переростає в насильство).
4. Запропонуйте покроковий план дій, які журналіст має вжити для забезпечення своєї безпеки та надання допомоги іншим, якщо це можливо.

заняття

Методи та технології навчання – демонстрація

Форма контролю – групове опитування студентів

цифрового тиснення, захисту даних та анонімності в онлайн-середовищі. Завдання: 1. Обґрунтуйте важливість використання багатофакторної автентифікації та складних паролів для захисту цифрових акаунтів журналіста. 2. Визначте основні види кібератак, спрямованих на журналістів (наприклад, фішинг, цільові атаки, моніторинг трафіку), та методи їх протидії. 3. Розгляньте аналіз конкретних ситуацій (Case-study): Проаналізуйте випадок витоку конфіденційних даних журналіста або злому його комунікацій. 4. Запропонуйте комплекс заходів для захисту цифрового сліду та забезпечення анонімності джерел інформації.		групове опитування студентів
Практичне заняття 5: Професійна етика та стандарти медіабезпеки Мета: Ознайомити студентів з етичними дилемами, що виникають у роботі журналіста в умовах ризику, та найкращими міжнародними практиками медіабезпеки.	10	Форми проведення занять – практичне заняття Методи та технології навчання – демонстрація презентації та аналіз конкретних ситуацій Форма контролю – обговорення кейсів

принципів (наприклад, «не нашкодь», принцип мінімізації страждань) при висвітленні конфліктів або трагічних подій. 2. Визначте ключові рекомендації міжнародних організацій (таких як «Репортери без кордонів», Комітет із захисту журналістів) щодо безпечної роботи журналістів у небезпечних зонах. 3. Розгляньте аналіз конкретних ситуацій (Case-study): Проаналізуйте етичну дилему, з якою може зіткнутися журналіст (наприклад, публікація фотографій жертв, розкриття особистості джерела заради сенсації). 4. Запропонуйте етично обґрунтоване рішення та поясніть його, спираючись на професійні стандарти та принципи медіабезпеки.		
Усього практичні заняття	50	
Індивідуальне науково-дослідне завдання	10	Наукова стаття, або тези або реферат.

Усього поточна складова оцінювання:	60	
-------------------------------------	-----------	--

№2		
Усього підсумкова складова оцінювання:	40	
РАЗОМ	100	

Основна література:

1. Збірник документів Ради Європи. Безпека журналістів // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rm.coe.int/16806b5970>, вільний. – Назв. з екрану (дата звернення: 25.08.2023). 47
2. Кодекс практики Європейського Союзу щодо протидії дезінформації // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.nrada.gov.ua/foreign_practice/, вільний. – Назв. з екрану (дата звернення: 25.08.2023).
3. Посібник до навчального курсу щодо безпеки журналістів. Курс розроблено спільно трьома інституціями: Національною школою суддів, Національною академією внутрішніх справ і Тренінговим центром прокурорів України за підтримки Проєкту «Європейський Союз та Рада Європи працюють разом для підтримки свободи медіа в Україні». // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rm.coe.int/bezpekazhurnalistiv-posibnyk-final-print-1-/1680a3f8df>, вільний. – Назв. з екрану (дата звернення: 25.08.2023).
4. Посібник з верифікації. Визначний гід з верифікації цифрового контенту для висвітлення надзвичайних подій // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://verificationhandbook.com/book_ua/chapter8.php#, вільний. – Назв. з екрану (дата звернення: 25.08.2023).
5. Посібник з безпеки для журналістів: Посібник для репортерів у небезпечних зонах. Reporters sans frontières (France), 2022 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381168>, вільний. – Назв. з екрану (дата звернення: 25.08.2023).
6. Україна Висвітлення конфлікту в Україні: практичний посібник для журналістів // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.thomsonfoundation.org/media/33402/ukraine1203bleed_ukr_preview.pdf, вільний. – Назв. з екрану (дата звернення: 25.08.2023).
7. Цифрова безпека журналіста-розслідувача // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://video.detector.media/lessons/cyfrova-bezpekazhurnalista-rozsliduvacha-i19>, вільний. – Назв. з екрану (дата звернення: 25.08.2023).
8. Sydorenko, N., Mitchuk, O., Holik, O., Havryliuk, I., Myronets, N. Improving the Financial Stability of IT Companies through Social Media Marketing. WSEAS Transactions on Business and Economics 2022, 19, pp. 1621–1632 (Scopus).
9. Bessarab, A., Mitchuk, O., Baranetska, A., Kvasnytsia, O., Mykytiv, G. Social networks as a phenomenon of the information society. Journal of Optimization in Industrial Engineering, 2021, 14(1), pp. 35–42 (Scopus).

Додаткова література

1. Безпека інформації: навч. посіб. / Інститут масової інформації // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://imi.org.ua/bezpeka/spravochnik-po-bezopasnosti>
2. Безпека журналістів в Україні: існуючі виклики і шляхи їх подолання // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubricpresshall/3099965-bezpeka-zurnalistiv-v-ukraini-isnuuci-vikliki-ta-shlahi-ih-podolanna.html>
3. Вальорська М. Агнєшка. Діпфейк та дезінформація: практ. посіб. / Агнєшка М. Вальорська; пер. з нім. В. Олійника – К.: Академія української преси; Центр Вільної Преси, 2020. – 36 с. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.aup.com.ua/uploads/DEEPFAKES_FNF_AUP_2020.pdf,
4. Вступ до безпеки. Онлайн-курс з громадянської журналістики // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://school-cj.org/courses/security>,
5. Гарантії забезпечення свободи слова (інформація підготовлена з використанням Звіту Генерального Секретаря РЄ Турбйорна Ягланда «Демократично-правова держава, права людини та верховенство права. Популізм – особливості системи

стримувань і противаг у Європі») // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.nrada.gov.ua/foreign_practice/

ресурс: http://www.dut.edu.ua/uploads/l_1352_84114000.pdf,
небезпеки.pdf,

8. Інститут масової інформації створив сайт з безпеки для журналістів // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://detector.media/infospace/article/118301/2016-08-31-institut-masovoiinformatsii-stvoriv-sait-z-bezpeki-dlya-zhurnalistiv>

9. Інформаційна безпека: соціально-правові аспекти: Підручник. Остроухой Б. В., Петрик Б. М., Присяжнюк М. М. та ін.; за заг. ред. Є. Д. Скулиша. – К. КНТ, – 776 с. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dut.edu.ua/uploads/l_1352_84114000.pdf

10. Кастельс М. Інтернет-Галактика. – К.: Ваклер. 2007. – 290 с. 28. Категорія: цифрова безпека // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://j-sos.org.ua/category/novyny/tsyfrova-bezpeka/>

Інформаційні ресурси в Інтернет

Цифрова безпека журналістів та інших працівників медіа. Prometheus // https://courses.prometheus.org.ua/courses/coursev1:Prometheus+DSJ101+2022_T1/about

Сайт Архиву спільного мовлення <https://suspihne.media/> 20. Умови та правила Facebook <https://ru-ru.facebook.com/policies>

Сайт Організації Об'єднаних націй <https://www.un.org/ru/>

Сайт Європейського суду з прав людини - <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr&c>

Сайт справ Європейського суду з прав людини - <https://hudoc.echr.coe.int/rus>

Сайт Міністерства інформаційної політики України <https://mip.gov.ua/>

Сайт Центру демократії та верховенства права <https://cedem.org.ua/>

Сайт Харківської правозахисної групи <http://khpg.org/>

Сайт Незалежної медійної ради: www.mediaraada.org

Поєднання навчання та досліджень* (за потреби)

Студенти мають можливість додатково отримати бали за виконання індивідуальних завдань дослідницького характеру, а також можуть бути долучені до написання та опублікування наукових статей з тематики курсу.

ПОЛІТИКИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)

Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills), які здобувач освіти здобуває під час вивчення ОК «**Медіабезпека журналіста**» формуються такі soft skills: Здатність логічно обґрунтовувати свою позицію, здатність до навчання, знаходити вихід із складних ситуацій, ініціативність, вміння працювати в команді, комплексне рішення проблем, формування власної думки, уміння слухати та запитувати та інші.

Дедлайни та перескладання

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється згідно «Порядку ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП», <http://ep3.nuwm.edu.ua/4273/>. Згідно цього документу і реалізується право студента на повторне вивчення дисципліни чи повторне навчання на курсі. Перездача модульних контролів здійснюється згідно <http://ep3.nuwm.edu.ua/15311/>. Оголошення стосовно дедлайнів здачі та перездачі оприлюднюються на сторінці MOODLE <https://exam.nuwm.edu.ua/>

Неформальна та інформальна освіта (за потреби)

Студенти мають право на перезарахування результатів навчання набутих у неформальній та інформальній освіті згідно відповідного положення <http://surl.li/jznmq>.

Також студенти можуть самостійно на платформах Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших опановувати матеріал для перезарахування результатів навчання. При цьому важливо, щоб знання та навички, що формуються під час проходження певного онлайн-курсу чи його частин, мали зв'язок з очікуваними навчальними результатами даної дисципліни/ освітньої програми та перевірялись в підсумковому оцінюванні.

Правила академічної доброчесності

Здобувачі вищої освіти повинні дотримуватися «Кодексу честі студентів» <http://ep3.nuwm.edu.ua/4917/>.

порушення принципів академічної доброчесності викладач може накладати санкції: зниження балів, повернення роботи на доопрацювання, не допущення до захисту роботи та ін.

Вимоги до відвідування

Відпрацювати пропущені заняття студенти можуть шляхом самостійного вивчення лекційного матеріалу та виконання практичних завдань із відповідних тем. При цьому пропущене усне опитування можна відпрацювати на консультації. Використання мобільних телефонів, планшетів та ноутбуків для вирішення практичних завдань на заняттях дозволяється, окрім контрольних заходів (опитування, тестування тощо).

Автор

Ольга МІТЧУК

Автор

В.о. завідувача кафедри ІПЮЖ

Ольга МІТЧУК

Затверджено

Проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи

Валерій СОРОКА

документ підписаний КЕП
Номер документа СИЛ №958
Підписувач Сорока Валерій Степанович
Підписувач (дані КЕП):
Сертифікат 3FAA9288358EC003040000009B6C3700C8C2C100